

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел,
02.02.2005 г.
СОМ (2005) 24

СЪОБЩЕНИЕ ДО ПРОЛЕТНОТО ЗАСЕДАНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ

**Съвместни усилия за постигане на растеж и заетост
Ново начало за Лисабонската стратегия**

Съобщение от Председателя на ЕК Барозо,
съгласувано със Заместник председателя Ферхойген

BG

BG

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор.....	3
Резюме	7
1. Растеж и заетост преди всичко	13
2. Изграждане на европейско партньорство за растеж и заетост	16
3. Действия за постигане на растеж и заетост	17
3.1 Лисабонска програма за действие на Съюза и на държавите-членки	17
3.2 Европа — по-привлекателно място за инвестиции и труд.....	18
3.2.1 Разширяване и задълбочаване на единния пазар	18
3.2.2 Осигуряване на свободни и конкурентни пазари в Европа и отвъд нейните граници	20
3.2.3 Усъвършенстване на регулирането в ЕС и на национално равнище	22
3.2.4 Разрастване и усъвършенстване на европейската инфраструктура	23
3.3 Знания и иновации за растеж	24
3.3.1 Повече и по-качествени капиталовложения в изследователската и развойна дейност	24
3.3.2 Улесняване на иновационната дейност, усвояването на информационни и комуникационни технологии, и устойчивото оползотворяване на ресурсите	25
3.3.3 Принос към укрепването на европейската промишлена база	28
3.4 Повече и по-добри работни места	30
3.4.1 Привличане на повече хора към заетост и модернизиране на системите за социална защита	30
3.4.2 Повишаване способността за адаптация на трудещите се и на предприятията, и гъвкавостта на трудовите пазари.....	33
3.4.3 Повече вложения в човешкия капитал чрез по-добро образование и професионална квалификация	33
3.5 Въздействието върху растежа и заетостта	35
4. Партньорството трябва да доведе до реален растеж и заетост	36

Предговор

Растеж и заетост: Ново начало за Лисабонската стратегия

Помислете само — каква би могла да бъде Европа! Помислете за присъщите на нашия разширен Съюз преимущества! Помислете за неусвоения му потенциал като източник на благоденствие, възможности и справедливост за всички негови граждани! Европа може да бъде вдъхновяващ пример на икономически, социален и екологичен прогрес за останалия свят.

Именно в такъв дух на реалистичен оптимизъм новият състав на Европейската комисия разработи своите политически препоръки във връзка със средносрочния преглед на Лисабонската стратегия — нашия амбициозен план за реформа, приет от Европейския съвет през месец март 2000 г.

Ние, европейците имаме всички основания да гледаме положително на икономическия си потенциал. Успехите ни от втората половина на ХХ в. са наше солидно наследство. След половин век мир европейската икономика е сред най-развитите в света, обединена в уникалния политически съюз на стабилни и демократични държави-членки. Съюзът създаде единен пазар, поддържан за участващите държави от единна валута, която заздравява икономическата стабилност и задълбочава възможностите за икономическа интеграция. Изградили сме уникален социален модел, който се характеризира с широко гражданско участие. Основните ни образователни стандарти са високи; научноизследователската ни база е солидна и се крепи на вековни традиции. Европа е родина на динамични, новаторски предприятия, отличаващи се със забележителна конкурентноспособност. Най-добрите от тях проявяват впечатляваща способност за обновление. Постигнали сме повече по пътя на устойчивото развитие от който и да било друг регион в света.

Постигнали сме всичко това заедно, като партньори — европейските институции, правителствата и администрациите на национално, регионално и местно равнище, социалните партньори и гражданското общество — работейки рамо до рамо в името на общи цели.

Това наше наследство е съществен залог за перспективата, която ни сплотява — перспективата, прогласена в Конституцията, за „устойчиво развитие на Европа въз основа на равномерен икономически растеж и ценова стабилност, високо конкурентноспособна социална пазарна икономика, с цел да бъде постигната пълна заетост и социален прогрес при висока степен на опазване и подобряване на качеството на околната среда.“

За последните 50 години беше постигнат изключителен напредък, но в променящия се свят Европа не може да спре дотук. Ето защо преди пет години държавните и правителствените ръководители поеха ангажимент за осъществяване на амбициозна програма за промяна, целяща да превърне Европейския съюз в най-динамичната и конкурентноспособна икономика на знанието в света, способна на устойчив икономически растеж,

предлагаша повече и по-добри работни места, отличаваща се с по-висока степен на социална сплотеност и грижовно отношение към околната среда.

Днес си даваме сметка, че напредъкът в изпълнение на програмата е по-скоро непоследователен. Редица от фундаменталните предпоставки за европейското възраждане са налице, но практическите резултати на европейско и на национално равнище са просто недостатъчни. Причините не се свеждат единствено до икономическите затруднения, които възникнаха след стартирането на Лисабонската стратегия, а и до твърде претоварения политически дневен ред, липсата на координация и противоречивите понякога приоритети. За някои това означава, че следва да се откажем от амбициите си от преди пет години. Комисията не приема този извод. Напротив, предизвикателствата, пред които сме изправени, са още по-неотложни днес предвид процесите на застаряване на населението и глобалната конкуренция. Ако не потвърдим още по-категорично поетите ангажименти, ако още по-енергично и целенасочено не се обърнем с лице към предизвикателствата, толкова по-скоро ще бъде поставен под въпрос нашият модел на европейско общество, нашите пенсии, нашето качество на живот.

Необходимостта от незабавни действия се потвърждава от доклада, публикуван миналия месец декември от Групата на високо равнище под председателството на Вим Кок. Докладът формулира изключително тежко предизвикателство: *„Лисабонската стратегия е още по-неотложно необходима днес предвид продължаващото изоставане по растеж в сравнение със Северна Америка и Азия, и ниския демографски прираст и застаряването на населението в Европа. Времето тече, нямаме никакви основания за самодоволство. Изпълнението на Стратегията следва да се подобри, за да наваксаме пропуснатото време.“* Изправена пред това предизвикателство, Европа трябва повиши производителността на труда и да осигури работа на повече хора.

При запазване на сегашните тенденции потенциалът за растеж на европейската икономика ще намалее наполовина през идните десетилетия до едва над 1%.

Икономическите показатели на Европа се отклоняват от тези на нашите конкуренти в други части на света. Тяхната производителност нараства по-бързо; инвестирани са повече в изследователска и развойна дейност. Тепърва ни предстои да създадем структурите за по-правилното прогнозиране и управление на промените в нашата икономика и общество. Нямаме все още концепция за общество, което интегрира еднакво добре както стареещите, така и младежите, особено що се отнася до развитието на работната сила, чиято текуща динамика хвърля сянка върху перспективите както за дългосрочен растеж, така и за социална кохезия.

Комисията се издигна на висотата на предизвикателството със своето предложение за Стратегически цели на Съюза: *„възстановяването на темповете на растеж е от жизнено значение за постигането на благоденствие, може отново да доведе до пълна заетост и е основа на социалната справедливост и възможностите за реализация на всеки. Растежът е съществено необходим и за укрепването на световната позиция на Европа, както и за способността ѝ да мобилизира ресурси в отговор на множеството глобални предизвикателства.“*

Нужна ни е динамична икономика, за да осигурим постигането на по-широките си социални и екологични амбиции. Ето защо обновената Лисабонска стратегия съсредоточава вниманието върху растежа и заетостта. За тази цел е необходимо:

- **Европа да стане по-привлекателно място за инвестиции и труд**
- **Иновациите и знанията да се превърнат в туптящото сърце на Европа**
- **Да формулираме в различните области политика, която позволява на нашите стопански дейци да създават повече и по-добри работни места**

Поставянето на растежа и заетостта като непосредствена задача върви ръка за ръка с утвърждаването на социалните и екологичните ни цели. Лисабонската стратегия е съществен компонент от генералната цел за устойчиво развитие, формулирана в Договора: подобряване на благосъстоянието и условията на живот по устойчив начин за днешните и бъдещите поколения. За постигането на тази цел допринасят както Лисабонската, така и Стратегията за устойчиво развитие. Допълвайки се взаимно, двете стратегии разчитат на специфични инструменти и предвиждат резултати в различни времеви диапазони.

Комисията изцяло ангажира дейността си в посока към устойчиво развитие и модернизирание и утвърждаване на европейския социален модел. Това не би било възможно без по-високи темпове на растеж и по-пълна трудова заетост. Извършен е преглед на Стратегията за устойчиво развитие и на Социалния план; през идните седмици преди Пролетния европейски съвет ще бъдат направени съответните предложения. Наред с това следва да продължим съвместните усилия с нашите международни партньори за преодоляване на глобалните макроикономически дисбаланси, тъй като стимулирането на растежа е от полза както за Съюза, така и за партньорите ни.

„Лисабон“ следователно налага необходимостта от незабавни действия; в Европа са налице сериозни основания за взаимодействие.

Цената на бездействието и разединението е висока и измерима. „Цената на не-Европа“ се потвърждава от значителен обем научнообосновани данни. Цифрите невинаги дават неоспорими аргументи, но неизпълнението на „Лисабон“ действително има цена. Най-красноречивото доказателство за това е растящата разлика между потенциала за растеж на Европа и на останалите икономически партньори. От друга страна огромна е потенциалната изгода от разширяването и задълбочаването на икономическата интеграция в разширена Европа.

Средносрочният преглед формулира начините, по които бихме могли да се справим с предизвикателствата на растежа и заетостта. Лансира се идеята за „Партньорство за растеж и заетост“, обезпечено с Програма за действие на равнището на Съюза и Национални програми за действие, съдържащи твърди ангажименти. Формулирани са три основни насоки:

- **Първо, действията на Европа следва да бъдат по-целенасочени.** Следва да съсредоточим всичките си усилия върху реализирането на конкретна политика с максимално практическо въздействие. Това означава да спазваме поетите обещания, да доразвиваме реформите, които са в ход във всяка държава-членка, да предприемаме нови действия, когато са необходими за поддържане на избрания курс. Необходимо е строго подреждане на приоритетите от страна на Комисията, както и солидна подкрепа от страна на Европейския съвет и Европейския парламент.

- Второ, необходимо е да **мобилизираме подкрепа за промяната**. Пораждането на широка и действена съпричастност към целите от Лисабон е най-добрият начин думите да бъдат превърнати в дела. Всеки, който е заинтересован от успеха на „Лисабон“, на всяко равнище следва да участва в осъществяването на реформите. Реформите трябва да бъдат включени в националния политически дебат.
- Трето, необходимо е да **опростим и оптимизираме Стратегията**. Това означава повече яснота относно действията на всеки; опростяване на отчетността и обезпечаване на реализацията чрез Програмите за действие на равнището на Съюза и на национално равнище. Следва да бъдат приети интегрирани Лисабонски „насоки“, които да очертават рамките на предприеманите от държавите-членки действия, и само един отчет за постигнатия напредък на равнището на ЕС и само един отчет на национално равнище. По този начин значително ще се намали бремето на отчетността от страна на държавите-членки.

Всичко това трябва да бъде поставено на фона на по-широки реформи. Намеренията ни за промяна следва да бъдат обезпечени със съответните ресурси както на равнището на ЕС, така и на национално равнище.

Надеждните макроикономически условия са от съществено значение като опора на ефикасните усилия за повишаване на потенциала за растеж и заетост. Предложените промени в Пакта за стабилност и растеж на Европейския съюз — правилата на равнището на Съюза, които регламентират националната бюджетна политика — би следвало да допринесат за понататъшното стабилизиране на икономиката, като същевременно дават възможност на държавите-членки да играят пълноценна роля в създаването на условия за дългосрочен растеж.

На европейско равнище дебатът за бъдещата финансова рамка на Съюза до 2013 г. („Финансовите перспективи“) трябва да отчита последиците от нашите Лисабонски намерения, подкрепяйки приоритетите от Лисабон в рамките на бъдещия бюджет на ЕС. Необходимо е да осигурим подкрепата и капиталовложенията, от които се нуждае модерната, основана на знанието икономика; да оползотворяваме ресурсите по начин, който ни дава възможност да се приспособим към променящите се социално-икономически условия; да реализираме програми, които стимулират държавите-членки да насочват собствените си обществени разходи към целите от Лисабон. Предложенията на Комисията за Финансовите перспективи отразяват тези приоритети.

Ако съумеем да съчетаем решимостта за действие, ресурсите и добрите идеи; ако съумеем до края на десетилетието да ги превъплътим в трайни и реални промени; ако действително подкрепим „Лисабон“, като наваксаме изоставането по инвестиции и подновим усилията за по-висока степен на кохезия между частите на континента — тогава бихме могли отново уверено да тръгнем по пътя към целите от Лисабон.

Това е новото начало, от което се нуждае Европа.

Резюме

Преди пет години Европейският съюз стартира амбициозен план за реформа. В продължение на изтеклата година Комисията извърши преглед на постигнатия напредък, който породил оживен дебат на европейско и национално равнище между всички заинтересовани от успеха на „Лисабон“. Наред с това Комисията се възползва от дейността на Групата на високо равнище под председателството на Вим Кок, която представи своя доклад миналия месец ноември. Днес е налице консенсус по становището, че Европа далеч не е реализирала потенциала за промяна, съдържащ се в Лисабонската стратегия. И макар нито диагнозата, нито лечението да са предмет на спор, реален напредък не е постигнат.

Настоящият доклад, чиято поява съвпада с изтичането на половината от срока на Лисабонската стратегия, посочва начините, по които бихме могли заедно да работим за бъдещето на Европа, като подновим редовното изпълнение на Стратегията.

Обновената Лисабонска стратегия — какво ще се промени?

Комисията предлага нов старт на Лисабонската стратегия чрез съсредоточаване на усилията ни върху две главни задачи — **осъществяването на по-висок траен растеж и създаването на повече и по-добри работни места**. Преодоляването на предизвикателството на растежа и заетостта е ключът към ресурсите, които са ни необходими, за да реализираме по-широките си икономически, социални и екологични амбиции. От своя страна постигането на тези по-широки цели би затвърдило успеха на реформите. За всичко това са жизнено необходими надеждни макроикономически условия и в частност ориентирана към стабилност макроикономическа политика и разумна бюджетна политика.

I Осигуряване на практически резултати

Практическите резултати са главният проблем за Лисабонската стратегия както на европейско, така и на национално равнище. **Изпълнението на плана за реформа налага възобновяване на партньорството за растеж и заетост.**

Що се отнася до процеса на равнището на ЕС, **Комисията** ще продължава да играе централната си роля на инициатор на политиката и гарант на нейното изпълнение.

От своя страна **държавите-членки** ще трябва да осъществят съгласувания обем неосъществени по график реформи. За тази цел следва да бъдат приети Национални лисабонски програми (вж. „Управление“ по-долу).

II Обновена Лисабонска програма за действие

Настоящия доклад не е опит за „пренаписване“ на Лисабонската стратегия, но посочва нови действия на европейско и национално равнище, които да способстват за постигането на нашата Лисабонска перспектива.

По-привлекателно място за инвестиции и труд

- Разширяване и задълбочаване на вътрешния пазар
- Усъвършенстване на регулирането на европейско и национално равнище
- Осигуряване на свободни и конкурентни пазари в Европа и отвъд нейните граници
- Разрастване и усъвършенстване на европейската инфраструктура

- ✓ Трябва да разширим и задълбочим вътрешния пазар. Държавите-членки трябва да подобрят **прилагането на действащото законодателство на ЕС**, така че предприятията и потребителите действително да усетят ползата от него. В редица държави-членки основни пазари като далекосъобщенията, енергетиката и транспорта са отворени за конкуренция само на думи — и то далеч след изтичането на крайните срокове, които самите държави-членки са приели.
- ✓ За **доизграждането на единния пазар** все още са необходими сериозни реформи, на които следва да бъде отдадено конкретно значение: пазарите на финансови услуги, и услугите като цяло, предложението „Рийч“, обща консолидирана данъчна база за облагане на корпоративния доход, общностният патент.
- ✓ Трябва да се подобри регулаторната среда. През месец март Комисията ще подеме **инициатива за нова регулаторна реформа**; ще прибегнем до външен експертен потенциал за консултиране относно качеството и методологията на провежданите от нас оценки на въздействието.
- ✓ Правилата за конкуренцията трябва да бъдат прилагани изпреварващо. По този начин ще повишим доверието на потребителите. В сектори като енергетиката, далекосъобщенията и финансовите услуги ще бъдат проведени **секторни прегледи на препятствията пред развитието на конкуренцията**.
- ✓ Европейските стопански дейци също се нуждаят от свободни глобални пазари. Съюзът ще настоява енергично за **завършването и прилагането на договореностите от Доха**, както и за постигането на напредък в други двустранни и регионални икономически взаимоотношения.

Знания и иновации за растеж

- Увеличаване и усъвършенстване на капиталовложенията в изследователската и развойна дейност
- Облекчаване на иновациите; усвояването на информационните и комуникационните технологии; и на устойчивото оползотворяване на ресурсите
- Мерки, допринасящи за създаването на солидна европейска промишлена база

- ✓ Държавните органи на всички равнища в държавите-членки трябва да работят в подкрепа на иновациите, като се стремят да **превръщат в реалност нашата концепция за общество на знанието**. Тези усилия би следвало да се подпомагат от понататъшното внимание, отделяно от Съюза на области като информационното общество, биотехнологиите и екологичните иновации.
- ✓ Необходими са повече капиталовложения както в **държавния, така и в частния сектор за изследователска и развойна дейност**. На равнището на Съюза е необходимо по-скорошното приемане от Европейския парламент и от Съвета на следващата **Рамкова програма в областта на научните изследвания**, както и на **нова програма за конкурентноспособност и иновации**. Проектите на тези документи ще бъдат представени през месец април.
- ✓ В рамките на генералната **реформа на политиката в областта на държавните помощи**, която предстои да започне по-късно тази година, държавите-членки, регионалните и другите обществени субекти ще разполагат с по-широко поле за дейност в подкрепа на научните изследвания и иновациите, провеждани в частност от малките и средните предприятия в ЕС.
- ✓ Разпространяването на знания чрез една висококачествена образователна система е най-добрият начин за гарантиране на дългосрочната конкурентноспособност на Съюза. В частност Съюзът трябва да се погрижи нашите висши учебни заведения да са в състояние да се конкурират с най-добрите в световен мащаб, като бъде завършено изграждането на Европейската зона за висше образование.
- ✓ Комисията ще излезе с предложение за създаването на **Европейски технологичен институт**.
- ✓ Комисията ще оказва подкрепа и ще насърчава **„иновационните полюси“**, предназначени да съдействат на регионалните субекти за обединяване на най-талантливите научни и стопански умове при подходящо ресурсно обезпечаване, така че идеите по-бързо да преминават от научните лаборатории към производствените цехове.
- ✓ Комисията и държавите-членки трябва да активизират усилията си за **насърчаване на екологичните иновации**, които могат да доведат до значително повишаване на качеството на живота, както и до иконо-

мически растеж и заетост, в области като устойчивото оползотворяване на ресурсите, изменението на климата и енергийната ефективност.

- ✓ Изграждането на партньорски взаимоотношения с промишлените среди ще бъде стимулирано и от **Европейските технологични инициативи**, които доразвиват натрупания опит при разработката на спътниковата навигационна система „Галилей“. Първата такава инициатива следва да се появи през 2007 г., след като вече е започнато осъществяването на следващата Рамкова програма в областта на научните изследвания.

Създаване на повече и по-добри работни места

- Привличане на повече хора към трудова заетост и модернизация на системите за социална защита
- Повишаване способността за адаптация на трудещите се и на предприятията, и гъвкавостта на трудовите пазари
- Повече вложения в човешкия капитал чрез по-добро образование и професионална квалификация

- ✓ **Приканваме социалните партньори да участват в разработването на съвместна Лисабонска програма за действие** преди Пролетния европейски съвет през 2005 г., като формулират своя принос за постигането на Лисабонските цели.
- ✓ Държавите-членки и социалните партньори трябва да **увеличат усилията си за повишаване на заетостта**, като провеждат в частност активна политика за заетост, която подпомага заетите лица и им осигурява стимули да поддържат заетостта си; разработват активна политика по отношение на застаряването на работната сила, предотвратяваща преждевременното прекратяване на трудовата активност; и модернизират системите за социална защита, така че те и занапред да предлагат сигурността, от която хората се нуждаят, за да приемат настъпващите промени.
- ✓ Бъдещето на Европа и бъдещето на Лисабонската стратегия са тясно свързани с **младите хора**. Съюзът и държавите-членки трябва да се погрижат предвижданите реформи да осигуряват първи шанс в живота на младите, както и уменията, които ще им бъдат необходими през целия живот. Съюзът трябва също да разработи своите приоритети в отговор на демографското предизвикателство, пред което сме изправени.
- ✓ Държавите-членки и социалните партньори трябва да повишат **способността за адаптация на трудещите се и на предприятията, както и гъвкавостта на трудовите пазари**, така че Европа да може да се пригоди към реструктурирането и пазарните промени.

- ✓ Предвид намаляващата численост на работната сила необходим ни е **добре обмислен подход към законната миграция**. Комисията възнамерява до края на 2005 г. да представи план, отразяващ резултатите от общественото обсъждане, което е в ход.
- ✓ Европа се нуждае от **повече и по-ефикасни капиталовложения в образованието и професионалното обучение**. Чрез съсредоточаване на усилията на европейско и на национално равнище върху професионалната квалификация и усвояването на знания и умения през целия живот бихме облекчили преминаването от една работа на друга. Тези усилия ще бъдат подкрепени с предстоящото приемане тази година на **Програмата за усвояване на знания и умения през целия живот** на равнището на Съюза, а през 2006 г. — с представянето на съответните национални стратегии от държавите-членки.
- ✓ Европа се нуждае също от **по-мобилна работна сила**. За това ще способства и по-скорошното приемане на изготвената вече рамка на **професионалните квалификационни степени**. През 2006 г. Комисията възнамерява да внесе предложения за опростяване на реда за взаимно **признаване на квалификационните степени**. Държавите-членки следва да ускорят премахването на всички ограничения върху мобилността на работници от наскоро присъединилите се към Съюза страни.
- ✓ Регионалните и местните власти следва да разработват проекти, които ни приближават към осъществяването на Лисабонската ни амбиция. **Следващото поколение структурни фондове** (в т.ч. за развитие на селскостопанските райони) ще отчита тази необходимост — с насочване на вниманието върху растежа и заетостта на местно равнище.

III По-добро управление на „Лисабон“

Управлението на **Лисабонската стратегия** следва да бъде **радикално подоброено, така че да стане по-ефикасно и по-разбираемо**. Досега отговорностите бяха размити между Съюза и държавите-членки. Действат твърде много припокриващи се и бюрократизирани процедури за отчетност, а недостиг политическата съпричастност.

За изясняване на конкретните действия и отговорности Комисията възнамерява да внесе **Лисабонска програма за действие**.

Наред с това Комисията предлага интегриран подход за **оптимизиране на действащите Широки насоки на икономическата политика и заетостта в рамките на нов цикъл на икономическа активност и заетост**. В бъдеще за придвижване на набелязаните реформи ще се прилага нов интегриран набор от Насоки, съпътстващи Лисабонската програма за действие. Насоките ще обхващат макроикономическата политика, заетостта и структурните реформи. От своя страна държавите-членки следва да приемат — след широко обсъждане на национално равнище — Национални програми за действие за растеж и заетост, основани на конкретни ангажименти и количествени показатели.

За обединяване на всички посочени направления държавите-членки следва да назначат **на правителствено равнище „Г-н“ или „Г-жа Лисабон“**.

Отчетността също ще бъде опростена. Предвижда се единен „Лисабонски доклад“ за постигнатия напредък на равнището на ЕС и на съответното национално равнище. Този нов процес на отчетност ще представлява механизъм, чрез който Европейският съвет и Европейският парламент ще могат да съсредоточат вниманието си върху главните политически въпроси, без да бъдат обременявани от множеството секторни доклади, които се представят понастоящем в рамките на годишния цикъл.

Така за Европейския съвет ще бъде по-лесно да дава своите практически указания всяка пролет, а за Комисията — да играе своята роля по наблюдението на постигнатия напредък към Лисабонските цели, като при това насърчава положителните резултати и предлага допълнителни действия за поддържане на избрания курс.

***

На тази основа Комисията препоръчва на Европейския съвет:

- да стартира ново Партньорство за растеж и заетост;
- да подкрепи Общностната програма за действие и да прикани държавите-членки да приемат свои Национални програми за действие;
- да утвърди новия ред за управление на Лисабонската стратегия, предвиден в настоящия доклад, с цел да бъде повишена резултатността на политиката на общностно и на национално равнище и да бъде стимулиран съдържателен дебат и действителна политическа съпричастност към нашите Лисабонски цели.

1. РАСТЕЖ И ЗАЕТОСТ ПРЕДИ ВСИЧКО

Лисабонската стратегия бе замислена с цел да разгърне потенциала на Съюза...

Единният пазар, еврото, осъщественото наскоро разширяване сочат **потенциала на Съюза да си поставя и постига амбициозни цели**. В продължение на половин столетие Съюзът съумя да заздравя мира и благоденствието, да се справи с лекота с непрекъснатата променящата се икономическа, социална и политическа обстановка. Това Съюзът винаги е постигал чрез формулирането на общи цели и полагането на съвместни усилия от всички — Съюза и държавите-членки, правителствата и гражданското общество, деловите среди и гражданите. Същата динамична нагласа бе двигател на мащабния план за реформа, приет през месец март 2000 г. от Европейския съвет в Лисабон. Лисабонската стратегия очерта пътя към една конкурентноспособна, осигуряваща възможности за всеки, основана на знанието икономика — даваща европейски отговор на неотложните предизвикателства, пред които е изправен Континентът.

... но постигнатият досега напредък е недостатъчен.

Днес си даваме сметка, че поради стечение на икономически обстоятелства, международна несигурност, забавен напредък в държавите-членки и постепенната загуба на ориентири сме допуснали да се отклоним далеч от Лисабонския ни курс. При това предизвикателствата са още по-неотложни предвид конкуренцията в глобален мащаб и застаряването на населението — фактори, които са още по-очевидни днес, отколкото преди пет години. Тази оценка се споделя от доклада, представен от Групата на високо равнище под председателството на Вим Кок¹. В доклада се подчертава **недостатъчният напредък** на Европа към целите, формулирани в Лисабонската стратегия. Ето защо се налага да положим усилия за възстановяване на доверието в способността на Европа да създава подходящи условия за постигането на собствените си цели. Европа може да се опре на богатата си традиция и многообразие, на своя уникален социален модел, както и да почерпи нови сили от осъщественото наскоро разширяване, което я превръща в най-големия единен пазар и търговски блок в света.

Растежът и заетостта са следващият мащабен европейски проект.

Най-важният извод на Доклада „Кок“ е, че „насърчаването на растежа и заетостта в Европа е следващият мащабен европейски проект“. Комисията предлага Лисабонската стратегия да бъде наново съсредоточена върху действия, които стимулират **растежа и заетостта**, по начин, изцяло **съобразен с целта за устойчиво развитие**. Действията в рамките на Стратегията следва да засилят потенциала на Съюза за постигане и понататъшно развитие на нашите цели в областта на екологията и социалната политика. Сега обаче предизвикателството се състои във формулирането на стратегия, насочена към областите, в които резултатите

¹ Report from the High Level Group on the Lisbon Strategy, chaired by Wim Kok, November 2004.
http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/group/index_en.html

на Европа не са добре (напр. нашия стагнирал растеж и недостига на нови работни места).

Това налага необходимостта от едно обновено партньорство.

Стратегията следва да бъде придвижена напред чрез едно обновено партньорство между държавите-членки и Съюза при пълноценното участие на социалните партньори. Новата Лисабонска стратегия е по необходимост широка, но разковничето за нейния успех се състои в ограничен кръг политически приоритети. Върху тях следва да съсредоточим усилията си, за да гарантираме успеха на цялото. От съществено значение ще бъдат реалните резултати, поради което е спешно необходимо усъвършенстването на действащите механизми за тяхното постигане. Оттук възниква и необходимостта от оптимизиран и ефикасен метод на работа за осъществяване на стратегията, обединяващ усилията на Съюза и на държавите-членки. За да стане това към Лисабонската стратегия трябва да бъдат съпричастни всички заинтересовани от нейния успех на равнището на Съюза, както и на национално, регионално и местно равнище — държавите-членки, европейските граждани, парламентите, социалните партньори и гражданското общество, както и всички общностни институции. Всички те следва да участват в строежа на европейското ни бъдеще. Та нали в крайна сметка всеки ще може да се възползва от бъдещето, което чертае Лисабонската стратегия! Обновената Лисабонска стратегия цели да разгърне потенциала на нашите граждани. Тя ни дава възможности и общ хоризонт на напредък.

Надеждните макроикономически условия са отправна точка по пътя към успеха.

Надеждни макроикономически условия и политика

Надеждните макроикономически условия са от съществено значение като опора на съзнателните усилия за увеличаване на потенциалния растеж и създаване на работни места. Критично важно ще бъде в частност понататъшното провеждане на ориентирана към стабилност макроикономическа политика и на надеждна бюджетна политика. Правителствата трябва да се търсят максимален ефект на политиката за растеж и заетост, като същевременно поддържат или се стремят да постигнат надеждни обществени финанси.

Предложените промени в Пакта за стабилност и растеж на ЕС — системата от правила на равнището на Съюза, които регламентират националната бюджетна политика — следва да доведат до понататъшно стабилизиране на икономиката, като същевременно дават възможност на държавите-членки да играят пълноценна роля в създаването на условия за дългосрочен растеж.

Производителност на труда и заетост

Лисабонската стратегия отдава еднакво значение на нарастването както на заетостта, така и на производителността на труда чрез повишена конкурентноспособност.

Повече и по-добри работни места...

На пазарите на труда трябва да се позволи да функционират по-добре, като дават стимули на хората да работят, а на предприяти-

ята — да ги наемат на работа и да създават повече и по-добри работни места. Това ще изисква значителни вложения в човешкия капитал, както и по-висока способност за адаптация на работната сила в условията по-широкообхватни трудови пазари.

... повишената конкурентноспособност чрез ръст на производителността...

Нарастването на производителността на труда в ЕС бележи определено забавяне на темповете. Постигането на обрат в тази тенденция е главното предизвикателство, пред което е изправен Съюзът, що се отнася до неговата конкурентноспособност. Същевременно следва да се стремим към трайно нарастване на производителността във всички ключови сектори на икономиката. Наред с подобряването на квалификационните умения на работната сила от първостепенно значение за повишаването на производителността са по-крупните инвестиции и прилагане на информационни и комуникационни технологии навсякъде в икономиката, здравословната конкурентна среда и намирането на подходящия баланс между регулиране и конкуренция. При това обаче претрупаният Лисабонски списък от политически цели засенчваше важността на тези действия за стимулиране растежа на производителността. От сега нататък структурните реформи чрез посочените политически мерки следва да станат крайъгълен камък на обновената Лисабонска стратегия.

... следва да върви ръка за ръка с нарастването на заетостта.

Нарастването на производителността на труда и повишената заетост следва да вървят ръка за ръка. Трябва да се стремим да избягваме растежа без нова заетост, който опорочава показателите на икономиката на САЩ през последните години. В същото време трябва да върнем обратно на работа трайно безработните и хората със сравнително ниска квалификация. Това от своя страна може да повлияе върху темповете на нарастване на производителността. Силното ударение, което нашата обновена Лисабонска стратегия поставя върху знанието, образованието и иновациите, ще даде възможност на хората да се придвижват нагоре по скалата на производителността и ще гарантира бързите темпове на общо ѝ нарастване.

Не са без значение свободните международни пазари

Освобождането на международните пазари и силният растеж на новоиндустриализиращите се икономики ще има значителен принос към растеж и заетостта. Това обаче може да стане само ако осигурим по-дълбок и по-бърз процес на структурна реформа в нашата икономика, за да пренасочим ресурсите към сектори, в които Европа се радва на сравнително преимущество. Ето защо стимулирането на промените в посока към по-конкурентноспособните сектори и по-висококачествените работни места е от критично значение за успеха на обновената Лисабонска стратегия.

Необходимо е споделяне на отговорността между равнището на ЕС и националното равнище

На така очертания фон напредъкът на нашите политически намерения зависи от предприемането на действия както на съюзно, така и на национално равнище. Успехът зависи от споделената отговорност и съпричастност. Ето защо партньорството е абсолютно необходимо.

2. ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКО ПАРТНЬОРСТВО ЗА РАСТЕЖ И ЗАЕТОСТ

Растеж и заетост – първият пример на нашето партньорство за европейско обновление.

Комисията съвсем наскоро излезе с предложение за изграждането на партньорство за европейско обновление². Предложението е част от стратегическата програма за периода 2005–2009 г. и е предназначено да даде възможност на държавите-членки, на Европейския съюз и на социалните партньори да работят съвместно в името на една и съща цел. Както бе посочено по-горе, усилията за постигане на растеж и заетост ще бъдат поставени на предната линия на това ново партньорство. Всички внесени досега становища ясно сочат наличието на твърда решимост за работа в тази посока.

За да успеем, трябва да придвижим „Лисабон“ напред чрез...

Ето защо Комисията приканва Европейския съвет, който ще заседава през месец март, да стартира наново Лисабонската стратегия като форма на Европейско партньорство за заетост и растеж. Партньорството ще има една единствена цел: да съдейства и да ускори осъществяването на реформите, необходими за стимулиране на растежа и заетостта.

Партньорството трябва да допринесе значителна „добавена стойност“, за да доведе до осезаеми резултати в кратки срокове:

... мобилизиране на подкрепа...

- **Осигуряване на взаимодействие между различните субекти.** Мобилизираността и колективните усилия са ключови елементи на Партньорството. Предизвикателствата пред нас са общи предизвикателства и засягат нашия модел на развитие. Всички заедно трябва да се издигнем на висотата на тези предизвикателства — в края на краищата индивидуалният принос на всеки е от съществено значение за колективния ни успех. Мащабите на предизвикателствата са такива, а икономиките ни са така взаимозависими, че нито една държава-членка не би могла да се справи със задачата сама.

... разширяване на съпричастността...

- **Приобщаване** на всички субекти към поставените цели и осъществяваните реформи. Лисабонската стратегия не успя да привлече в достатъчна степен ангажираността на основните субекти в полза на конкретните резултати, особено на национално равнище. Мобилизацията може да бъде постигната само ако различните субекти проявяват лична загриженост по отношение на предложените политически действия, ако са действително въввлечени в процеса на вземане на решения и тяхното изпълнение. Ето защо държавите-членки следва да бъдат приканени да разработят единна национална програма за действие — въз основа на широко обсъждане, — както и единен национален доклад

² COM(2005)12, Strategic objectives 2005-2009. Europe 2010: a partnership for European renewal — Prosperity, solidarity and security.

по Лисабонската стратегия (вж. т. 4).

... и съсредоточаване върху приоритетите.

- **Пренасочване** на усилията към приоритетни и конкретно осезаеми цели, подкрепени от мерки с реално въздействие върху растежа и заетостта. Това е от фундаментално значение за успеха на „Лисабон“. Тъкмо чрез недвусмислено, ясно формулирани приоритети и конкретни действия бихме могли да привлечем подкрепата и ангажираността на хората.

За да даде резултат Партньорството се нуждае на национално равнище от пълната подкрепа на всеки един от партньорите.

3. ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА РАСТЕЖ И ЗАЕТОСТ

3.1 Лисабонска програма за действие на Съюза и на държавите-членки

Три главни направления...

В сърцевината на предлаганото Партньорство за растеж и заетост е **Лисабонската програма за действие**. Програмата задава приоритети, които ще помогнат на Съюза и на държавите-членки да повишат производителността на труда и да създадат повече и по-добри работни места. В програмата са обхванати три главни направления на дейност:

- **Европа — по-привлекателно място за инвестиции и труд,**
- **Знания и иновации за растеж,**
- **Повече и по-добри работни места.**

... ще опростят нашия подход...

Така на обновената Лисабонска стратегия се придава по-голяма целенасоченост; създава се ясна представа за приоритетите; отчита се отправяната към Стратегията критика, че съдържа твърде много приоритети и е твърде комплексна, а оттам — и неразбираема за хората.

... с посочване на конкретните отговорности на отделните субекти, сроковете за изпълнение и критериите за оценка на напредъка.

Лисабонската програма за действие, опирайки се на натрупания опит в рамките на Програмата за вътрешния пазар, посочва отговорностите, определя срокове за изпълнение и показатели за напредък. В частност в Програмата е прокарано ясно разграничението между действията на равнището на отделните държави-членки и на съюзно равнище. Най-важните действия са представени в настоящата глава.

На всички институции на ЕС е възложена роля.

Що се отнася до равнището на ЕС, Комисията ще играе централна роля като инициатор на политиката и гарант на изпълнението. Комисията ще изпълнява тази своя задача в тясно взаимодействие с Парламента и Съвета, както и чрез заимстване на опита на други институции на ЕС като например Социално-икономическия съвет, Комитета на регионите или — във финансовата област — Европейската инвестиционна банка.

Държавите-членки трябва да поемат твърди ангажменти.

Що се отнася до националното равнище, Комисията ще оказва съдействие чрез репери, финансова подкрепа, насърчаване на социалния диалог или разпространяване на положителен опит. Първата фаза на „Лисабон“ обаче претърпя провал именно „на терена“. Ето защо Комисията посочва областите, в които държавите-членки при отчитане на специфичното им положение следва да поемат твърди ангажменти в рамките на свои национални програми за действие. Националните програми следва да предвиждат конкретни мерки, в т.ч. графици и показатели за напредък.

3.2 Европа — по-привлекателно място за инвестиции и труд

Стимулирането на растежа и заетостта предполага усилия за повишаване привлекателността на Европа като място за инвестиции и труд. Европейският съюз и държавите-членки трябва да се съсредоточат върху основните лостове за въздействие.

Нуждаем се от по-благоприятна среда за нашите малки и средни предприятия.

Предвижданите по това направление действия са от **особено значение за малките и следните предприятия в Европа**, които представят 99% от общия брой на предприятията и две трети от заетостта. Понастоящем са налице твърде много препятствия пред предприемаческата инициатива и стартирането на стопанска дейност, в резултат от което Европа пропуска възможности. Насърчаването на предприемачеството предполага възпитаване на по-активни предприемачески нагласи. Следва да бъде преразгледано отношението между рисковете и изгодите, свързани с предприемачеството. Клеймото на провала затруднява повторните опити за самостоятелна стопанска дейност и дори възпира мнозина начеващи предприемачи. Най-сетне, независимо от постигнатия напредък през първите пет години от срока на Лисабонската стратегия, в Европа все още се изпитва недостиг на рисков капитал за стартиране на иновационни предприятия, а действащите данъчни ставки не стимулират натрупването на собствен капитал от неразпределена печалба.

3.2.1 Разширяване и задълбочаване на единния пазар

Необходимо е да разширим и задълбочим единния пазар...

Доизграждането на единния пазар, особено що се отнася до услугите, регулираните професии, енергетиката, транспорта, обществените поръчки и финансовите услуги, остава на дневен ред като изключително важна задача. Необходимо е също предоставянето на висококачествени услуги от общ интерес на всички граждани на достъпни цени. Непрекъснато нараства значението за растежа и заетостта в европейската икономика на един добре уреден и свободен сектор на услугите. На този сектор се падат почти всички нови работни места в ЕС за периода 1997–2002 г. Понастоящем услугите представят 70% от добавената стойност в ЕС. Либерализираното предоставяне на услуги ще стимулира

растежа и ще генерира заетост. При либерализиране на сектора на услугите може да се очаква чисто нарастване на заетостта с 600 000 работни места.

Това са области, които могат да допринесат реален растеж и прираст на заетостта, и са от непосредствено значение за потребителите. В много от тях по линия на Лисабонската стратегия вече е приета голяма част от необходимото законодателство, но държавите-членки разочароват своите стопански дейци и гражданите, като протакат изпълнението и съблюдаването на новите разпоредби.

... да активизираме инвестициите и иновациите.

Премахването на оставащите бариери ще създаде нови възможности за постъпващите на пазара субекти, а породилата се в резултат от това конкуренция ще активизира инвестициите и иновациите. Процесът придобива още по-голяма значимост предвид стагниращия стоков оборот в рамките на ЕС и забавените темпове на ценова конвергенция.

Извличане на максимална полза от услугите от общ интерес...

Обществените услуги играят основна роля в действията и динамичен единен пазар. През месец май 2004 г. Комисията обнародва Бяла книга, посветена на основополагащите принципи на политиката на ЕС в областта на услугите от общ интерес, както и на други важни въпроси като връзката на тези услуги с регламентацията на вътрешния пазар, конкуренцията и държавните помощи, избора на доставчик и правата на потребителите.

По-късно през 2005 г. Комисията възнамерява отново да се върне на този въпрос.

... и от дейността на националните администрации.

Най-сетне държавите-членки следва да направят необходимото, щото вътрешните им системи на регулиране да бъдат по-тясно съобразени с потребностите на пазара в рамките на Съюза като цяло. От съществено значение е националните администрации да играят, а при необходимост и да усъвършенстват ролята си за създаване на подходящи пазарни условия (напр. по-широкото предлагане на услуги по електронен път (електронно правителство), борбата с корупцията и измамите). Нещо повече немалоко може да бъде направено в областта на данъчното облагане, така че единният пазар да заработи по-добре и да бъдат намалени съществуващите препятствия и административното бреме върху предприемачите.

ЗАКОНОДАТЕЛСТВО В ОБЛАСТТА НА ЕДИННИЯ ПАЗАР

Планът за действие в областта на финансовите услуги бе един от категоричните примери на успех през първата фаза на Лисабонската стратегия: навреме бяха приети нормативните мерки; европейските институции взаимодържаха добре и бяха намерени новаторски решения за изпълване на амбициозната рамка със съдържание. Онова, което е от значение сега, е правилата да бъдат последова-

телно прилагани навсякъде в Съюза. Същевременно през идните години следва да бъдат решени висящите въпроси по Плана за действие в областта на финансовите услуги. Нови действия ще бъдат предприемани само ако в резултат от широкото обсъждане със заинтересованите страни и оценката на въздействието бъде недвусмислено констатирана възможност за реализиране на добавена стойност.

За да бъде постигнат консенсус по **Директивата за услугите**, както и да бъде осигурено безпрепятственото обсъждане на това важно предложение, Комисията възнамерява да взаимодейства конструктивно с Европейския парламент, със Съвета и с останалите заинтересовани страни в подготовка за приемането на проекта на първо четене в Парламента. Ще обърнем особено внимание на опасенията, изказани по отношение на въпроси като действието на разпоредбите за страна на произход и потенциалното въздействие върху някои сектори.

Що се отнася до **Директивата „Рийч“**, Комисията подчертава необходимостта от постигане на решение, което съответства на Лисабонските цели за конкурентноспособността на европейските промишлени предприятия и насърчаването на иновациите, и което би довело до определено подобряване на здравословното състояние и на околната среда в полза на гражданите на Европа. Комисията заявява готовността си да сътрудничи пълноценно с Парламента и със Съвета в търсене на прагматични решения на ключовите въпроси, възникнали при прегледа на „Рийч“, с оглед на по-високата практическа приложимост.

За да бъдат преодолени препятствията, породени от действието на 25 различни уредби на данъчното облагане на предприятията, когато последните провеждат дейността си на територията на няколко държави-членки, Комисията полага усилия в опит за постигане на съгласие по **обща консолидирана корпоративна данъчна база**, както и по нейното приложение. Така значително ще бъдат намалени административните разходи за дейността в няколко различни страни при запазване правото на държавите-членки да определят данъчните размери.

Общностният патент се превърна в символ на привързаността на Съюза към икономиката на знанието. Предложението запазва своето значение и следва да бъде търсен бърз напредък към приложимо на практика решение, което да обезпечава иновационните дейности.

3.2.2 Осигуряване на свободни и конкурентни пазари в Европа и отвъд нейните граници

от фундаментално значение.

нърство за растеж и заетост. Досега **политиката на ЕС в областта на конкуренцията е играла ключова роля за формирането на конкурентните европейски пазари**, които от своя страна са допринасяли за повишаване на производителността на труда. Така ще бъде и в разширения Съюз — най-вече чрез изпреварващо прилагане и реформа в областта на държавните помощи, що се отнася до иновациите, развойната и изследователска дейност, и рисковия капитал. Ето защо Комисията възнамерява и занапред да провежда политическата си линия в областта на конкуренцията, благодарение на което могат също да бъдат идентифицирани и оставащите регулаторни и други бариери пред нейното развитие. Ще бъдат предприети **проучвания на ключови сектори** като финансовите услуги и енергетиката, за да бъдат установени основополагащите причини за непълноценното функциониране на пазара в тях.

Държавите-членки трябва да намалят и да пренасочат държавните помощи.

Държавите-членки следва да намалят и да пренасочат държавните помощи за преодоляване на пазарните неблагоприятия в сектори с висок потенциал за растеж, както и за стимулиране на иновациите. Инициативите в това направление следва категорично да бъдат насочени към удовлетворяване на потребностите и намаляване на бремето, под което са поставени малките и средните предприятия. През тази година Комисията възнамерява да стартира „основен ремонт“ на уредбата на държавните помощи (вж. т. 3.3.1).

Стопанските субекти в ЕС се нуждаят и от свободни глобални пазари.

Европейските предприятия се изправят пред все повече предизвикателства от международен характер, поради което търговската политика на ЕС следва да им осигурява достъп до трети пазари и възможности за лоялна и ясно регламентирана конкуренция. В обобщение трябва да кажем, че свободните пазари, както в Европа, така и в глобален мащаб, са от съществено значение за постигането на по-високи темпове на растеж.

РАСТЕЖ И ЗАЕТОСТ: ГЛОБАЛНОТО ИЗМЕРЕНИЕ

Фундаментална цел, както и досега, е постигането на амбициозно споразумение в рамките на кръга на преговори „Доха“, което да бъде допълнено от двустранни и регионални споразумения за свободна търговия, в т.ч. с „Меркосуор“, Съветът за сътрудничество в Залива.

Необходимо е да бъдат положени нови усилия за конвергенция в регулаторната и административната област на международно равнище и в частност що се отнася до трансатлантическия търговски обмен. Постигането на колкото се може по-широкообхватна международна конвергенция на стандартите — било с нашите основни търговски партньори като САЩ или бързо развиващите се пазари в Азия, като Китай и Индия, било с други страни, намиращи се в съседство с ЕС — може да доведе до значително намаля-

ване на разходите и повишаване на производителността. Комисията възнамерява активно да работи в тази насока.

3.2.3 *Усъвършенстване на регулирането в ЕС и на национално равнище*

Подходящата регулаторна уредба подпомага деловата активност и укрепва доверието на потребителите.

Съкращаването на ненужните разходи, премахването на препятствията пред адаптацията и иновациите, и осигуряването на благоприятно за конкуренцията и заетостта законодателство ще създаде повече предпоставки за икономически растеж и нарастване на производителността. В това число попадат мерки като опростяването на режимите, оптимизирането на законодателството и намаляването на тежестта на административните разходи. Подходящата регулаторна уредба ще укрепи и доверието на потребителите и ще им позволи също на свой ред да допринасят за растежа. Не бива да се забравя, че задълженията, произтичащи от регулирането възлагат прекомерно бреме на малките и средните предприятия, които обикновено разполагат с ограничени ресурси.

Трябва да премахнем ненужното регулиране.

Новият подход към регулирането следва да бъде насочен към премахването на прекомерните административни изисквания и бюрократичните препятствия пред постигането на основните политически цели. Усъвършенстването на регулирането следва да стане крайъгълен камък на процеса на вземане на решения на всички равнища в Съюза.

УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА РЕГУЛИРАНЕТО

Усъвършенстването на регулирането оказва значително положително въздействие върху рамковите условия за икономически растеж, заетост и производителност на труда чрез по-високото качество на законодателството, което на свой ред предлага подходящи стимули за стопанска активност, намаляване на ненужните разходи и премахване на препятствията пред адаптацията и иновациите.

Държавите-членки следва също да подемат свои инициативи за усъвършенстване на регулирането, що се отнася особено до сектори, в които нарастването на производителността в Европа явно върви с изоставащи темпове (напр. сектора на услугите).

Комисията възнамерява настойчиво да работи в тази насока и да подеме една значима нова инициатива преди Пролетния съвет, която ще включва:

- по-прецизна оценка на ефекта от новите законодателни или политически предложения в областта на конкуренцията (в т.ч. чрез механизма на оценка на въздействието);
- привличане на външен експертен потенциал за консул-

тиране относно качеството и методологията на оценките на въздействието.

- Трупащото се бреме на регулирането, затрудненият достъп до пазара и слабият конкурентен натиск могат да оказват възпиращо въздействие върху иновациите в сектори с висок потенциал за растеж. Ето защо Комисията ще предприеме редица секторни прегледи, за да идентифицира препятствията пред растежа и иновациите. Особено внимание ще бъде отделено на регулаторните изисквания налагани на малките и средните предприятия.

3.2.4 Разрастване и усъвършенстване на европейската инфраструктура

Модерната инфраструктура улеснява търговията и мобилността.

Единният пазар следва да бъде обезпечен с **модерна инфраструктура**, улесняваща търговията и мобилността. Напредъкът в тази област разочарова с ниските си темпове. Наличието на **модерна инфраструктура е важен фактор на конкурентноспособността, засягащ редица стопански решения**, определящ социално-икономическата привлекателност на териториалните единици. Инфраструктурата осигурява мобилността на хора, стоки и услуги на цялата територия на Съюза. Освен това капиталовложенията в развитието на инфраструктурата, особено в новите държави-членки, ще стимулират растежа и ще засилват социално-икономическата и екологичната конвергенция.

Предвид дългосрочното въздействие на инфраструктурата вземаните в тази област решения следва да допринесат значително за устойчивостта на развитието. Същата цел обслужват и справедливите и ефективни системи на ценообразуване в областта на инфраструктурата.

Трябва да бъде цялостно осъществено либерализирането на енергетиката и на другите мрежови отрасли.

Най-сетне трябва да се постареем да постигнем цялостното практическо отваряне за конкуренцията на сектори като енергетиката и други мрежови отрасли, което е вече договорено. Мерките в тази област са мощен лост за гарантиране на най-рационално оползотворяване на материалната инфраструктура, при което както промишлените, така и битовите потребители, независимо от тяхното местонахождение, се ползват от по-ниски цени, по-голям избор и гарантирано високо качество на услугите от общ интерес за всички граждани.

ЕВРОПЕЙСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Модерната транспортна и енергийна инфраструктура на цялата територия на Европейския съюз е предпоставка за реализиране на положителния ефект от обновената Лисабонска стратегия. Държавите-членки трябва да изпълнят поетите ангажименти за осъществяването на **45 трансгранични проекта от категорията „Бърз старт“** в транспор-

та и енергетиката. Координацията на европейско равнище за всеки отделен проект следва да бъде съчетана с ясни ангажименти от страна на заинтересованите държави-членки за стартиране на дейностите по проектиране и финансиране. В рамките на приетите си национални програми за действие държавите-членки следва да отчитат и постигнатия в тази област напредък.

Знанието е двигател на производителността.

3.3 Знания и иновации за растеж

В напредналите икономики като тази на ЕС знанието, т.е., изследователската и развойна дейност, иновациите и образованието са двигател на нарастването на производителността. Знанието е онзи фактор от решаващо значение, благодарение на който Европа може да си осигури конкурентноспособност в глобален мащаб, там където други се конкурират с евтина работна ръка основни суровини.

3.3.1 Повече и по-качествени капиталовложения в изследователската и развойна дейност

Трябва да компенсират изоставането на ЕС в изследователската и развойната дейност

Европейският съюз все още инвестира с около една трета по-малко отколкото САЩ в изследователска и развойна дейност. Осемдесет процента от изоставането се дължи на недостатъчните разходи за изследователска и развойна дейност в частния сектор и по-специално в информационните и комуникационните технологии. Понастоящем ЕС изразходва една 2% от БВП, като почти не е отбелязан ръст за периода от старта на Лисабонската стратегия насам. Необходимо е да ускорим напредъка към зададения за ЕС показател от 3% от БВП **разходи за изследователска и развойна дейност**. Това налага по-високи и по-ефикасни обществени разходи, по-благоприятна уредба и мощни стимули за предприятията да търсят иновации и провеждат изследователска и развойна дейност, както и по-голям брой добре подготвени и мотивирани научни работници.

3% от БВП ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ

Напредъкът към изпълнението на Лисабонския показател за големината на разходите за изследователска и развойна дейност в ЕС (3% от БВП към 2010 г.) до голяма степен зависи от държавите-членки. В своите Национални Лисабонски програми държавите-членки следва да посочат стъпките, които ще ни приближат до изпълнението на показателя. Мобилизирането на повече инвестиции в частния сектор е от решаващо значение и държавите-членки следва да се възползват изцяло от възможностите, които предлага в това отношение новата уредба на държавните помощи.

Един от основните градивни елементи следва да бъде и координираният европейски подход към **подобряването**

на данъчната среда за изследователска и развойна дейност. В други страни тази среда придобива все по-голямо значение като стимул за предприятията да вложат повече средства в изследователската и развойната дейност. Това най-вече има важи за нарастването на броя на високотехнологичните малки и средни предприятия навсякъде в Съюза.

На равнището на ЕС VII Рамкова програма в областта на научните изследвания ще има за цел да окаже силно въздействие за повишаване на конкурентноспособността на предприятията в ключови технологични области чрез обединяване и активизиране на усилията навсякъде в Съюза, и постигане на максимален ефект от инвестициите в частния сектор. Новата рамкова програма ще насочи вниманието и към максималното повишаване на нивото на научноизследователската база чрез бъдещия **Европейски съвет по научните изследвания**, състоящ се от независими учени от световна класа, които ще подбират изследователски проекти и програми въз основа на техните научни достойнства.

ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА УРЕДБАТА НА ДЪРЖАВНИТЕ ПОМОЩИ ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ, И ИНОВАЦИИ

В контекста на общата реформа на нормативната уредба за държавните помощи на преден план ще бъде изведено **преразглеждането на действащата уредба на държавните помощи за изследователска и развойна дейност**, с цел да бъде улеснен достъпът до финансиране и рискови капитали, както и до обществено финансиране на изследователската, развойната и иновационната дейности. Комисията възнамерява да представи преди лятото на 2005 г. съобщение относно бъдещето на политиката на държавни помощи. Необходимо е да улесним предоставянето на финансова подкрепа за научни изследвания и иновации, особено за новите и новаторски предприятия. Понастоящем ограниченият достъп до финансиране е една от най-сериозните прегради пред иновациите. Когато общият ефект за обществото като цяло е значителен, следва да бъде осигурявана подкрепа с обществени средства при запазване на условията на конкуренция.

3.3.2 *Улесняване на иновационната дейност, усвояването на информационни и комуникационни технологии, и устойчивото оползотворяване на ресурсите*

заведения имат да играят решаваща роля в разпространението на знания.

Инвестициите на равнището на ЕС също следва да играят роля.

дения за генерирането и разпространяването на знания навсякъде в Съюза. Комисията ще излезе с идеи за повишаване на изследователския потенциал и качеството на изследванията във висшите учебни заведения, така че те да станат по-привлекателни и да заздравят връзките си с реалната икономика. Комисията възнамерява също да предложи насоки за усъвършенстване на изследователското сътрудничество и трансфера на технологии между висшите учебни заведения и предприятията. Ще бъде разгледан въпросът за международната конкурентноспособност на висшите учебни заведения. В редица отношения действащите подходи към финансирането, управлението и качеството се оказват неадекватни предвид предизвикателствата на един вече глобален пазар на академични преподаватели, студенти и дори на самите знания.

За постигане на по-голям синергиен ефект между финансирането на научните изследвания и структурните и кохезионните фондове, следва да инвестираме повече средства в материалната база за изследователска и иновационна дейност, което би дало възможност на повече региони да участват в тези дейности на общоевропейско равнище.

ИНОВАЦИОННИ ПОЛЮСИ

На регионално и на местно равнище е необходимо да се работи по-целенасочено за обособяването на иновационни полюси, които да **обединяват високотехнологични малки и средни предприятия, висши учебни заведения и необходимата делова и финансова подкрепа.** Държавите-членки следва да оползотворяват възможностите, които предлагат регионалните и социалните фондове на ЕС, в подкрепа на регионални иновационни стратегии. Това е от съществено значение за извличането на максимален ефект от новите „центрове на върхови постижения“, развивани съгласно нашата изследователска програма, така че повече идеи да намират своя път от научните лаборатории към производствените предприятия. Процесът ще бъде улеснен чрез укрепване на връзките между регионалните фондове, рамковата програма в областта на научните изследвания и новата Програма за конкурентноспособност и иновации.

Националните програми за действие по „Лисабон“ следва да очертават „пътната карта“ за създаване и развитие на иновационните полюси.

Стремежът към познание винаги е бил част от сърцевината на европейското ни начинание. Благодарение на него сме формулирали своята самобитност и ценности; този стремеж ще бъде двигател и на конкурентноспособността ни в бъдеще. В подкрепа на привързаността ни към знанието като ключ към растежа Комисията предлага да бъде основан **Европейски технологичен институт**, който да играе

ролята на притегателен център за най-талантливите умове, най-добрите идеи и предприятия от целия свят. Комисията възнамерява да работи активно за проучването на тази възможност съвместно с държавите-членки и заинтересованите субекти от държавния и от частния сектор.

*Капиталовложени-
ята в нови тех-
нологии...*

*... са от решаващо
значение за стиму-
лиране на произво-
дителността, а...*

*„i2010: Европейско
информационно
общество“ може
да стимулира усво-
ването на инфор-
мационни и кому-
никационни техно-
логии.*

*Трябва да посрещ-
нем също предиз-
викателствата,
свързани с природ-
ните ресурси и
опазването на
околната среда.*

*Ключът се крие в
еко-иновациите.*

Значително въздействие върху иновационната дейност оказва политиката в областта на конкуренцията и данъчното облагане, както и темповете, с които се усвояват новите технологии, особено в контекста на динамичните технологични промени.

В по-общ план резултатите, що се отнася до иновациите, в съществена степен зависят от засилване на **инвестиционната дейност и оползотворяването на новите технологии, и най-вече информационните и комуникационните**, както в частния, така и в държавния сектор. Информационните и комуникационните технологии са гръбнакът на икономиката на знанието. На тях се пада почти половината от ръста на производителността в съвременната икономика. Въпреки това обаче капиталовложенията в тази технологии в Европа се реализират в по-малки мащаби и с по-бавни темпове, отколкото в САЩ, особено в отрасли от сектора на услугите като транспорта, търговията на дребно или финансовите услуги.

При разработването на инвестиционните програми в частния и в държавния сектор отговорността се носи основно от деловите среди и държавните администрации, но Европа също оказва съдействие. Една нова инициатива — **„i2010: Европейско информационно общество“** — ще стимулира усвояването на информационните и комуникационните технологии в продължение на плана „Европа“, който бе задействан в рамките на Лисабонската стратегия. Новата инициатива ще постига целите си, като утвърждава ясна, стабилна и конкурентна среда за развитие на електронните съобщения и цифровите услуги, активизиране на изследователската и иновационната дейност в областта на информационните и комуникационните технологии и създаване на информационно общество, осигуряващо възможности за всеки и качество на живота.

Трайният успех на Съюза зависи от преодоляването на редица **предизвикателства, свързани с природните ресурси и опазването на околната среда**, които в противен случай биха възпирали бъдещия растеж. Тук става дума за същността на устойчивото развитие. За разлика от Европа в много части на света се наблюдават високи темпове на икономически растеж, съчетани с бързо нарастване на числеността на населението. Европа трябва да се издигне на висотата на това предизвикателство и да поведе процеса на преход към по-устойчива структура на производството и потреблението.

Нещо повече чрез извличането на повече продукт от единица ресурс иновациите, водещи до нарастване на производителност-

та, могат също да изиграят съществена роля за повишаване на екологичната устойчивост на икономическия растеж. Ето защо активно следва да бъдат насърчавани еко-иновациите, особено в транспорта и енергетиката.

ЕКО-ИНОВАЦИИ

Комисията възнамерява да активизира действията си за насърчаване на технологиите за опазване на околната среда. Комисията ще предприема също необходимите мерки, за да насърчава разработването на подходи и технологии, които да позволят на ЕС да извърши структурните промени за постигане на дългосрочна устойчивост — в области като устойчивото оползотворяване на ресурсите, климатичните промени и енергийната ефективност. Такива решения са нужни както в ЕС, така за посрещане на търсенето на разрастващите се пазари в световен мащаб. От технологиите за опазване на околната среда и повишаване на енергийната ефективност може да бъде извлечен значителен синергиен ефект в икономиката като цяло, в самото опазване на околната среда и що се отнася до заетостта.

В подкрепа на този процес ще бъдат предприемани повече усилия за разпространение на изследователските и технологичните постижения, в т.ч. чрез мобилизиране на частни финансови ресурси в рамките на Европейската инвестиционна банка, за насърчаване на разработката и усвояването на нисковъглеродни технологии.

3.3.3 Принос към укрепването на европейската промишлена база

Силната промишлена база може да ни помогне да запазим позициите си на предната линия на научно-техническия прогрес.

Ако поемем лидерството в международен мащаб в областта на изследователската и развойната дейност, ще си създадем преимущество на първенци с дълготраен ефект, още повече че технологичните пробиви като например в мобилните далекосъобщения (GSM) позволяват на Европа да налага международни стандарти. За да укрепи и запази лидерските си позиции в икономиката и технологиите Европа трябва да разполага с **висок промишлен капацитет, като по-специално оползотворява в максимална степен технологичния си потенциал**. Необходим ни е интегриран и изпреварващ подход, основаващ се на ориентираното към пазара развитие на промишлените отрасли. Досега невинаги сме оползотворявали пълноценно синергийния ефект от съчетаното решаване на проблемите в областта на научните изследвания, регулирането и финансирането на европейско равнище, когато поради мащабите или обхвата отделните държави-членки не са в състояние да се справят самостоятелно с неефикасността на пазарните механизми.

„Галилей“ и авиационната област са примери на ефективно обществено-частно партньорство.

Проектът „Галилей“ и авиационната област дават красноречиви примери на успешно обединяване на върхови европейски постижения, което и в двата случая е породило значителна полза за европейската икономика. Подобни подходи, мобилизиращи партньори от държавния и от частния сектор, следва да бъдат разработвани в случаи, в които обществената полза превишава изгодата на частния сектор (напр. във водородната енергетика). Новият старт на Лисабонската стратегия следва да породи подходящи условия за усвояването на този потенциал и за улесняване на необходимите структурни промени в съчетание с насочените навън усилия за освобождаване на пазарите.

ЕВРОПЕЙСКИ ТЕХНОЛОГИЧНИ ИНИЦИАТИВИ

Конкурентноспособността в промишлените сектори може да бъде обезпечена чрез мащабни европейски технологични инициативи, които мобилизират средства от Съюза, държавите-членки и промишлените среди. Процесът може да бъде задвижен на съответното приоритетно равнище от следващата рамкова програма в областта на научните изследвания. Целта е да бъдат **преодолени недостатъците на пазарните механизми и да бъдат стимулирани конкретни развойни проекти за продукти и услуги** въз основа на онези технологии, които са не само от фундаментално значение за европейския модел на устойчиво развитие, но биха допринесли и за повишаване на конкурентноспособността в промишлеността. Мащабите изискват финансиране от ЕС, което на свой ред да мобилизира допълнителни държавни и частни средства. Управлението следва да бъде възложена на **обществено-частни партньорства**.

Сред значимите примери в това отношение се нареждат екологосъобразните технологии, като например водородните и основаващите се на слънчева енергия. Подходящ репер за подобни проекти е „Галилей“, от който ще възникне значителен пазар и множество работни места. От решаващо значение за успеха на „Лисабон“ е порасналата способност на ЕС да превръща технологичните постижения в конкретни продукти, пазари и работни места.

Комисията възнамерява да подбере критерии, теми и проекти в тясно сътрудничество с основните заинтересовани субекти (държавите-членки, научно-изследователските среди, промишлеността и гражданското общество) и да докладва пред Европейския съвет през месец юни. Процесът и следващата го фаза на подготовка и финансиране ще бъдат осъществени в рамките на разработката и приемането на Рамковата програма.

3.4 Повече и по-добри работни места

Европа се нуждае от повече и по-добри работни места...

... но демографските тенденции упражняват допълнителен натиск върху показателите ни за заетост.

Стремежът към постигане на благоденствие и намаляване на рисковете от социална изолация, предполага повече усилия за осигуряване на работни места, както и за задържане на активното население на работа или в образователни форми през целия живот.

В условията на динамична икономическа промяна и интензивно застаряване на населението създаването на повече и по-добри работни места не е въпрос просто на политическа амбиция — това е социално-икономическа необходимост. През следващите 50 години Европа ще претърпи безпрецедентен демографски преход. При запазване на сегашните демографски тенденции общата численост на активното население ще намалее в абсолютно изражение. Освен значителните социални промени, които ще бъдат породени от този преход, под огромно напрежение ще бъдат поставени нашите пенсионни и социални системи, и ако тенденцията не бъде поставена под контрол, темповете на растеж бъдат сведени до нищожното равнище от 1% годишно. Освен това драматично може да намалее числеността на населението в някои от държавите-членки. Комисията възнамерява да приеме Зелена книга, с което да даде старт на дебата относно това демографско предизвикателство, за да бъдат определени политическите мерки за неговото преодоляване.

Най-сетне Комисията възнамерява през 2005 г. да излезе с предложение за **преразглеждане на Европейската стратегия за заетост** като неразделна част от обновената Лисабонска стратегия, опираща се на Лисабонския план за действие.

3.4.1 Привличане на повече хора към заетост и модернизиране на системите за социална защита

Трябва да привлечем повече хора към трудово участие...

Въпросът за ниската раждаемост в Европа следва да намери съответно решение в рамките на дългосрочна политика, но от друга страна **повишаването на заетостта е най-ефикасният начин за осигуряване на растеж и утвърждаване на икономика, предлагаща възможности на всеки**. Предизвикателството се състои в привличането и задържането на повече хора на пазара на труда чрез активна политика на този пазар и подходящи стимули. Връщането на безработните или неактивните към трудово участие и предоставянето на стимули за по-продължително трудово участие налага модернизация на системите за социална защита. Огромният потенциал на жените на пазара на труда все още не е напълно оползотворен; социалните партньори следва да поемат ангажимент за понататъшното изравняване на трудовите възнаграждения между мъже и жени.

... и да формулираме подходящи политически решения

Необходими са действия и по отношение на **младешите**, в която възрастова група в Европа все още царя висока структурна безработица и висока степен на отпадане от образователната систе-

както за младите, така и за по-възрастните работници и служители.

ма, а така също — по отношение на по-възрастните работници и служители, които все още масово напускат пазара на труда на около 55-годишна възраст. Освен това за мнозина е трудно да съчетават трудовата заетост със семейния живот. В тази връзка значителен принос за решаването на проблема може да има осигуряването на по-добри и по-достъпни възможности за поемане на грижите за децата. Съществена е също ролята на законната миграция за избягване на недостига на определени квалификационни умения и несъответствието между търсене и предлагане във важни сегменти на трудовия пазар.

ЕВРОПЕЙСКА ИНИЦИАТИВА ЗА МЛАДЕЖТА

В писмото си от 29 октомври 2004 г. лидерите на Германия, Испания, Франция и Швеция формулираха предложение за Европейски пакт за младежта, който да насочи усилията към намаляване на младежката безработица и улесняване на достъпа до пазара на труда. Централно място в тази инициатива е отделено на начините за по-тясното съчетаване на трудовата заетост със семейния живот.

Областите на политиката представени в настоящото съобщение съдържат редица мерки с основно значение за разгръщането на младежкия потенциал. Те ще залегнат като важни елементи в ревизираната Европейска стратегия за заетост при съответното финансиране от ЕС чрез Европейския социален фонд. Взети заедно, тези мерки представляват действителна Европейска инициатива за младежта:

- В политическата област под надслов „Привличане на повече хора към трудова заетост и модернизиране на системите за социална защита“ са предложени мерки за намаляване на **младежката безработица**, в т.ч. чрез усъвършенстване на професионалното обучение и предоставяне на възможности за усвояване на умения при работодателя, както и мерки, благодарение на които на безработните младежи да се отдава особено внимание в рамките на активната политиката на пазара на труда. В същата област принос към по-хармоничното съчетаване на трудовата заетост със семейния живот ще имат действията за подобряване на възможностите за отглеждане на деца, както и за грижи за възрастните и лицата с увреждания, и удължаването на отпуските по майчинство/бащинство.
- В политическата област под надслов „Повече вложения в човешкия капитал чрез по-добро образование и професионална квалификация“ няколко мерки са конкретно насочени към младото поколение, като целят на **тази възрастова категория да бъдат осигурени човешкият капитал и необходимите**

умения в условията на динамична основана на знанието икономика. За пример могат да бъдат дадени мерките за увеличаване на обема и ефикасността на капиталовложенията в образованието; намаляването на броя на рано напускащите образователната система младежи и на учащите се с ниска успеваемост; нарастването на броя на учащите се по природонаучните и техническите дисциплини.

- Мерките под надслов „Увеличаване и повишаване качеството на капиталовложенията в изследователска и развойна дейност“ — във връзка с нарастването на човешкия капитал в икономиката — също ще бъдат благоприятни за младото поколение, като **разкриват нови перспективи за професионална реализация.**

Не по-малко важно е модернизирането на системите за социална защита.

Държавите-членки следва да **модернизират системите за социална защита** (най-вече пенсионното осигуряване и здравеопазването) и да укрепят политиката си за насърчване на заетостта. Тази политика на равнището на държавите-членки следва да цели привличането на повече хора към трудова заетост (по-специално чрез реформа на данъчното облагане и социалноосигурителните плащания за отстраняване на „капаните“ на безработица и трудово възнаграждение, чрез по-доброто прилагане на активната политика на пазара на труда и активни мерки по отношение на застаряването); повишаване на способността за адаптация на заетите лица и на предприятията по-специално чрез обвързване на трудовите възнаграждения с нарастването на производителността и капиталовложенията в човешкия капитал. За постигането на тази цел съществено значение ще има нарастването на продължителността на живота в добро здравословно състояние.

Държавите-членки следва да приемат национални показатели за заетост...

Комисията предлага **държавите-членки да определят национални планови показатели за заетост към 2008 г. и 2010 г.** в своите Национални лисабонски програми, както и да набележат политическите инструменти за изпълнението им. Насоките в областта на заетостта ще помогнат на държавите-членки да подберат най-действените инструменти, а Комисията ще оценява постигнатия напредък на тази база в своя Стратегически годишен доклад.

Доброволните инициативи на деловите среди под формата на дейности за реализиране на тяхната социална отговорност могат да играят съществена роля в процеса на устойчиво развитие, като същевременно засилват потенциала на Европа за иновации и нейната конкурентноспособност.

... като в това отношение се нуждаем от подкрепата на социал-

Най-сетне **социалните партньори** се приканват да работят за интегрирането на лицата, отпаднали от пазара на труда, в т.ч. младежите. Така те не само биха допринесли за намаляването на

ните партньори.

бедността, а и за привличането на повече хора към трудово участие.

3.4.2 *Повишаване способността за адаптация на трудещите се и на предприятията, и гъвкавостта на трудовите пазари*

Високата способност за адаптация ще засили икономическите ни резултати и ще спомогне за поддържане на заетостта.

В условията на бързо променящата се икономическа среда **високата способност за адаптация също е жизненоважна за стимулиране на производителността на труда и създаването на работни места в секторите с висок темп на растеж**. Все повече основен източник на заетост и растеж в Европа са новосъздадените и малките и средните предприятия. Нарасналата гъвкавост в съчетание със сигурната заетост предполагат по-висока степен на способност на заетите лица и на предприятията да предвиждат, провокират и приемат промените. По-голямата способност за адаптация би следвало също да допринесе за обвързване на преките разходи за труд с темповете на нарастване на производителността в рамките на стопанския цикъл, както и с конюнктурата на пазара на труда. Предвид различията между институциите и начините на функциониране на трудовите пазари, става ясно, че недиференцираната политика би била неефекасна и потенциално отрицателна. Най-подходящото съчетание от политически мерки ще трябва да бъде намерено от всяка държава-членка.

Трябва да премахнем препятствиата пред мобилността.

За преодоляването на специфичните проблеми Комисията възнамерява да излезе с предложения за **премахване на препятствията пред трудовата мобилност**, възникващи в резултат от действието на трудовите пенсионни схеми, и да полага усилия за координирането на адмисионната политика по отношение на икономическите мигранти. От също толкова фундаментално значение е приемането на предложените нормативни актове за насърчаване на мобилността в сферата на свободните професии, както и на Европейската рамка за квалификационните степени през 2006 г., и утвърждаването на равните възможности.

3.4.3 *Повече вложения в човешкия капитал чрез по-добро образование и професионална квалификация*

Друг фактор е нарастването на капиталовложенията в образованието и професионалната квалификация.

Структурните промени, активизирането на трудовото участие и нарастването на производителността на труда налагат **непрекъснати капиталовложения в създаването на висококвалифицирана и способна за адаптация работна сила**. Икономиките, които разполагат с такава работна сила, са способни в по-висока степен да създават и ефекасно да оползотворяват нови технологии. Образователните постижения в Европа не са на равнището, необходимо за обезпечаване на пазара на труда с необходимите професионални умения и за генерирането на нови знания, които впоследствие да проникнат навсякъде в икономиката. Ударението, което се поставя върху усвояването на знания и умения през целия живот, както и върху знанието в икономическия живот,

отразява също положението, че повишаването на образователните и квалификационните постижения е от съществено значение за социалната кохезия.

Усвояването на знания и умения през целия живот има приоритетно значение.

Модернизацията и реформата на европейските образователни и квалификационни системи е отговорност най-вече на държавите-членки. Някои съществени действия обаче следва да бъдат предприети на европейско равнище за улесняването и придвижването на този процес напред. Проектът на нова **Програма за усвояване на знания и умения през целия живот**, която да замени настоящото поколение програми в областта на образованието и професионалната квалификация от 2007 г. нататък, трябва да бъде приет от законодателя до края на 2005 г., за да се даде възможност за навременно и резултатно изпълнение. Програмата трябва също да бъде обезпечена с бюджетни средства, съобразени с нейните цели. Държавите-членки трябва да изпълнят поетия ангажимент да приемат до **2006 г. Стратегии за усвояване на знания и умения през целия живот**.

Ролята на финансирането от ЕС.

Общността ще допринесе за постигането на целта за повече и по-добри работни места, като мобилизира разходната си политика. **Структурните фондове** вече се оползотворяват и насочват към тези цели, но напредъкът може да бъде **консолидиран само ако бъдат приети предложенията за новата Рамка за периода след 2007 г.** Необходимо е адекватно финансово обезпечаване на тези политически мерки, което да мобилизира националните средства от държавния и от частния сектор и да осигурява разпространението на положителен опит.

ПРАКТИЧЕСКОТО ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА „ЛИСАБОН“: РЕФОРМА НА КОХЕЗИОННАТА ПОЛИТИКА НА ЕС И РОЛЯТА НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ

За следващото поколение програми за регионално развитие, Европейския социален фонд и кохезионните програми Комисията предлага по-стратегически подход, с цел съдържанието на тези инструменти са бъде насочено към растежа и заетостта. На равнището на Общността ще бъдат приети с решение на Съвета стратегически насоки, които са послужат за рамка на съответните насоки на равнището на всяка от държавите-членки, които да бъдат договорени в духа на партньорството и при отчитане на различните национални и регионални потребности и особености.

Бъдещите регионални програми, както и националните програми за заетост ще се стремят да насочват ресурсите по-специално към по-слабо облагодетелстваните региони, в които ресурсите на Общността ще бъдат съсредоточени:

- върху създаването на повече и по-добри работни места чрез капиталовложения в професионалната квалифика-

ция и развиването на нови дейности

- чрез насърчаване на иновациите и растежа на икономиката на знанието посредством засилен научноизследователски капацитет и иновационни мрежи, в т.ч. на базата на новите информационни и комуникационни технологии, както и
- върху повишаване привлекателността на регионите чрез изграждане на инфраструктура.

Политическите мерки за развитие на селскостопанските райони също ще бъдат съсредоточени по-конкретно върху растежа и заетостта. Следва да се възползваме максимално от възможностите, които предлагат Интернет и високоскоростните съобщителни връзки, за да преодолеем недостатъците на териториалната отдалеченост.

Тези задачи следва да бъдат придвижвани от държавите-членки в партньорство с регионите и общините.

3.5 Въздействието върху растежа и заетостта

„Лисабон“ осигурява растеж в средносрочен и по-дългосрочен план.

Политическите действия, посочени в настоящото съобщение ще еволюират при конкретизирането на националните програми за действие от страна на държавите-членки. Макар по тази причина да не е възможно на този етап да бъде направена цялостна оценка на ефекта от генералната Лисабонска програма за действие, вече широко се приема, че предвидените в нея мерки могат да имат съществен принос за повишаването на потенциала за растеж в средносрочен и по-дългосрочен план³.

Европа — по-привлекателно място за инвестиции и труд

Единният пазар на услугите би могъл да добави 0.6% към БВП и да доведе до нарастване на заетостта с 0.3% ...

Програмата за вътрешния пазар е един от най-красноречивите примери на реформа, подобна на Лисабонската, оказала значително въздействие върху растежа и заетостта. Така например доизграждането на единния пазар в сферата на услугите би довело до увеличаване на БВП с 0.6%, а на заетостта — с 0.3% в средносрочен план. Интегрирането на финансовите пазари би могло в средно- до дългосрочен план да понижи цената на капитала за предприятията в ЕС с около 0.5 процентни пункта, а това на свой ред би довело до около 1.1% нарастване на БВП и 0.5% нарастване на заетостта в дългосрочен план.

Знания и иновации за растеж

... капиталовложенията в познанието и образованието биха увеличили потенциала ни за

Капиталовложенията в познанието би следвало да увеличат капацитета на ЕС за иновации, както и за създаване и оползотворяване на нови технологии. Нарастването на дела на изследователската и развойната дейност от БВП от 1.9% на 3% (за достигане

³ Виж *The costs of non-Lisbon. An issue paper*, работен проектодокумент на службите на Комисията.

иновации...

на заложената в „Лисабон“ цел до 2010 г.) би довело до 1.7% нарастване на БВП до 2010 г. Вложенията в човешкия капитал също са необходими, тъй като именно висококвалифицираните специалисти са най-способни да работят с най-продуктивните капитални ресурси и да реализират организационните промени в съответствие с изискванията на новите технологии. Увеличаването с една година на средното образователно равнище на работната сила би добавило не по-малко от 0.3 до 0.5 процентни пункта към годишния темп на растеж на БВП в ЕС.

Повече и по-добри работни места

... а правилният подход към заетостта би увеличил трудовото участие с 1.5%.

Най-сетне наблюдаваното през последните години подобряване на показателите за заетост е по-значимо в онези страни, които са извършили реформи за нарастване на трудовото участие и за формулиране на по-ефикасна активна политика на пазара на труда и система на данъчно облагане и социално осигуряване. Изследванията сочат, че посредством такива реформи трудовото участие може да нарасне с 1.5 процентни пункта, а в съчетание с умерена политика на доходите може да бъде постигнато намаляване на безработицата с 1%.

Предвид обстоятелството, че посочените мерки взаимно повишават ефекта си, въздействието от съчетаното им прилагане би могло да се окаже далеч по-високо.

Както демонстрират приведените примери, отделните мерки по Лисабонската програма за действие биха имали съществен положителен икономически ефект. Но Стратегията представя цялостен пакет от реформи, които се допълват и взаимно повишават въздействието си. Наличните към момента оценки сочат, че не би било нереалистично да се очаква цялостната Лисабонска програма за действие, след като всичките ѝ компоненти са приведени в действие, да приближи потенциалния темп на растеж в ЕС до зададения показател от 3%. Освен това до 2010 заетостта би нараснала с не по-малко от 6 млн. работни места.

4. ПАРТНЬОРСТВОТО ТРЯБВА ДА ДОВЕДЕ ДО РЕАЛЕН РАСТЕЖ И ЗАЕТОСТ

Понастоящем преустройваме начините на реализация на „Лисабон“ ...

Независимо от известния напредък към показателите, зададени от Европейския съвет в Лисабон през 2000 г., общата картина е твърде противоречива. Ето защо най-голямото предизвикателство, пред което сме изправени към средата на срока до 2010 г., е да компенсираме дефицита на изпълнение. Необходимо е коренно да преустроим процеса на реализация, който е твърде усложнен и слабо разбран. Процесът генерира твърде много хартия и твърде малко действие. Размити са границите на отговорностите между националното и съюзното равнище. Резултатът е ниската съпричастност.

За да бъде преодоляно създалото се положение, Комисията предлага цялостен ремонт на реда, по който ще се изпълнява обновената Лисабонска стратегия:

... посредством

- Единната Национална програма за действие за растеж

единна национална Лисабонска програма за растеж и заетост...

и заетост, приета от съответното национално правителство след обсъждане с парламента, би способствала за осигуряване на съпричастност, а легитимността на национално равнище би била засилена посредством участието на социалните партньори и гражданското общество в разработката на такава национална програма. Програмата посочва действията и показателите за реформа в съответствие с преобладаващите в съответната държава-членка условия. Разработката и приемането ѝ следва да бъде извършено от правителството на национално равнище след обсъждане с националния парламент.

... г-н или г-жа Лисабон в състава на националните правителства...

▪ **Държавите-членки назначават г-н или г-жа Лисабон на правителствено равнище** със задачата да координира различните елементи на Стратегията и да представя Лисабонската програма.

... единна структура на отчетността...

▪ **Националните Лисабонски програми** за растеж и заетост биха се превърнали в основния инструмент за отчетност на мерките по Лисабонската стратегия. Така значително би бил опростен действащият изключително претрупан набор от отчети в рамките на Отворената координация, който механизъм Комисията възнамерява да прегледа.

... наред с Лисабонската програма на равнището на ЕС и...

▪ **Приоритетите за действие на равнището на ЕС** са определени и представени в отделно публикуваната Общностна лисабонска програма за действие. Следва да бъде постигнато съгласие по значимостта на тези приоритети, за да бъде ускорен процесът на вземане на съответните решения и на тяхното изпълнение.

... единен интегриран пакет за координация в областта на икономическата политика и заетостта.

▪ Опростяването на отчетността ще бъде осъществено на равнището на ЕС чрез **интегрирането в рамките на единен пакет на действащите механизми за координация в областта на икономическата политика и заетостта съгласно Договора** (по-специално съгласно Широките насоки на икономическата политика и Насоките за заетостта). На практика това ще става посредством Стратегически годишен доклад, който ще се публикува всеки месец януари.

Държавите-членки трябва да проявят ангажираност.

Държави-членки. Практическото изпълнение е Ахилесовата пета на Лисабонската стратегия. Предложенията за усъвършенстване на механизма на изпълнение биха могли да преодолеят много от съществуващите трудности. Но тези предложения могат да заработят само ако е налице действително поет ангажимент от страна на държавите-членки.

На европейско равнище ролите също ще бъдат ясно разпределени:

Европейският съ-

Европейският съвет би поел общата отговорност за насочване-

вет задава посоката...

то на процеса. Интегрираният подход към приемането на насоки за националното програмиране за растеж и заетост, както и за опростената отчетност от страна на държавите-членки би засилил още повече насочващата роля на Европейския съвет.

... като ползва становищата на Европейския парламент...

Европейският парламент също би участвал в процеса със становище по Стратегическия годишен доклад, което да бъде взето предвид от Съвета. Председателите на Парламента, на Съвета и на Комисията биха могли и занапред да се срещат редовно, в т.ч. преди пролетното заседание на Съвета, за да формулират начини за придвижването на законодателните предложения, свързани с Общността Лисабонска програма. Комисията също редовно ще информира Парламента относно констатациите от извършвания от нея анализ на постигнатия напредък и приетите от държавите-членки мерки.

... а Комисията придвижва целия процес напред.

Комисията ще оказва подкрепа на държавите-членки при изработването на техните Лисабонски програми и ще създаде необходимите за улесняването на този процес структури. Тя ще подлага на оценка показателите и мерките, приети от държавите-членки, ще обръща внимание на основните трудности и ще се грижи посредством стратегическия си годишен доклад Съюзът да поддържа избрания курс. Наред с това Комисията ще упражнява правомощията си съгласно Договора, за да следи за правилното транспониране на законодателството и за изпълнението на поетите от държавите-членки Лисабонски ангажменти.

Социалните партньори следва да играят особена роля.

Ролята на **социалните партньори** също ще бъде жизненоважна. Тяхната подкрепа ще има решаващо значение в направления като активната политика на пазара на труда, усвояването на знания и умения през целия живот, изпреварващите действия по отношение на реструктурирането в промишлените отрасли. Ето защо Комисията ги приканва да разработят своя многогодишна Лисабонска програма за растеж и заетост, като упражняват правомощията си съгласно Договора. Редовните трипартидни заседания на най-високо равнище следва да бъдат посветени на оценката на напредъка и на обмена на положителен опит между държавите-членки. Партньорството за растеж и заетост следователно е в пълно съответствие с амбициозното партньорство за промяна, прието от социалните партньори на трипартидното заседание на най-високо равнище през месец март 2004 г.

Новият 3-годишен цикъл започва през 2005 г.

Новият 3-годишен цикъл би следвало да стартира през 2005 г. с нови по-обща насоки на икономическата политика и заетостта, които да дадат възможност на държавите-членки да пригледат своите Национални лисабонски програми към съответните си национални условия. Следващият преглед ще бъде направен през 2008 г. Отделно се публикува подробен обзор на новия подход към управлението на Стратегията.

Така нашето партньорство се

В обобщение, предложенията, благодарение на които партньорството следва да постигне реални резултати в посока към растеж и

структурира и се прави необходимо-то за осъществяване на промяна...

... даваща ни възможност да пожънем плодовете на съгласуваните действия в различни области и на различни равнища.

Преди всичко хората трябва да разберат значението на „Лисабон“...

... и това значение

заетост, са основани на ясното разпределение на отговорностите, позволяващо на всички субекти да заявят съпричастността си към възложените им действия. Новият подход разчиства плетеницата от задължения за отчетност. По същество той премества ударението от координация посредством многостранни разговори между 25 държави-членки и Комисията към отделни политически теми (Отворената координация) и двустранен задълбочен диалог между Комисията и държавите-членки, посветен на национална програма за действие, основаваща се на поетите ангажменти. Този диалог попада в рамката на действащите инструменти за координация в областта на икономическата политика и заетостта съгласно Договора, а именно — Широките насоки на икономическата политика и Насоките за заетостта.

Най-сетне този нов подход ще ни даде възможност да пожънем плодовете от същинския синергиен ефект на различните равнища на партньорството, както и да разчитаме на взаимното допълване с държавите-членки и помежду им. Така например чрез своите Лисабонски програми държавите-членки ще потвърждават националните показатели за финансиране на развойна и изследователска дейност и ще формулират действията, които възнамеряват да предприемат. На общностно равнище се предлага удвояване на разходите за развойна и изследователска дейност в рамките на седмата рамкова програма в областта на научните изследвания и се предвиждат редица политически мерки за улесняване на съответните разходи в държавите-членки. Въз основа на националните Лисабонски програми Комисията ще бъде в състояние ежегодно да оценява постигнатия напредък към 3-те процента от БВП за развойна и изследователска дейност в Съюза като цяло; да прави необходимите предложения за коригиране на политическия инструментариум; да дава становища на държавите-членки; и при необходимост да докладва пред Европейския съвет за настъпили сериозни затруднения.

Информирането на хората относно „Лисабон“ е важно средство за стимулирането на ангажираност на всички равнища на управление.

Предизвикателството, свързано с доказването на необходимостта от реформа, не се изчерпва с настоящия доклад и дори не със стартирането на партньорството за растеж и заетост по време на Европейския съвет през месец март. Амбициозната Лисабонска стратегия за реформа не може да бъде отделена от задачата за разясняването на предизвикателствата, пред които сме изправени. Аргументите в полза на реформата трябва да бъдат повтаряни нееднократно, за да бъде внушено чувство на неотложност и да бъде показано, че не действително сме в състояние да отвърнем на предизвикателствата — и то по определен европейски начин. Разпространяването на това послание обаче, така че то да стигне до всеки, изисква действително неотклонни усилия.

Задачата следва да бъде споделена от европейските институции.

*трябва да бъде
разяснявано както
на съюзно, така и
на национално
равнище.*

Главната отговорност обаче остава на равнището на държавите-членки, където посланията могат да бъдат преведени на езика на националните поводи за дебат. В процеса следва да участват всички, които залагат на успеха на Европа — националните парламенти, регионите, градските и селските общности, гражданското общество. От своя страна Комисията ще постави програмата за растеж и заетост в центъра на своята информационна дейност по време на целия си мандат.